

ఓం శ్రీపరమత్మనే నమః

అథ దశమోఽధ్యాయః - విభూత్యోగః

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ

1 భూయ ఏవ మహాబాహో శృణు మే పరమం వచః ।

యత్తేహం ప్రీయమాణాయ వక్ష్యామి హితకామ్యయా ॥

భూయః- ఏవ-మహాబాహో-శృణు-మే-పరమం-వచః

యత్-తే-అహం-ప్రీయమాణాయ-వక్ష్యామి-హితకామ్యయా

మహాబాహో=అర్జునా, ప్రీయమాణాయ= ప్రీతినొందుచున్న, తే= నీకొరకు, హిత కామ్యయా= హితమును గోరుట చేతను, అహం= నేను, యత్ = ఏ, వచః= వాక్యమును, భూయః ఏవ = మరల, వక్ష్యామి = చెప్పుదునో, తత్ = ఆ, పరమం= ఉత్తమమైన, మే=నాయొక్క, వచః= వాక్కును, శృణు= ఆలకించుము.

శ్రీ భగవానుడు పలికెను - హేమహాబాహో ! నీవు నా మీద ప్రేమ గలవాడవు. కావున నీమేలుగోరి నేను మఱల చెప్పుచున్న వచనములను ఆలకింపుము.

2 న మే విదుః సురగణాః ప్రభవం న మహర్షయః ।

అహమాద్ధిర్ధి దేవానాం మహర్షీణాం చ సర్వశః ॥

న-మే-విదుః-సురగణాః-ప్రభవం-న-మహర్షయః

అహం- ఆదిః-హి-దేవానాం-మహర్షీణాం-చ-సర్వశః

మే-నాయొక్క, ప్రభవం=పుట్టుకను, సురగణాః= దేవతాసమూహములు, న విదుః= ఎరుగరు, మహర్షయః= మహర్షులును, న = ఎరుగరు, అహం=నేను, దేవానాం= దేవతలకు, మహర్షీణాం చ = మహర్షులకును, సర్వశః= సర్వవిధముల, ఆదిః హి = మూల కారణమును గదా !

నా ఉత్పత్తిని అనగా నా లీలావతారవిశేషములను దేవతలు గాని మహర్షులుగాని తెలిసికొనజాలరు. ఏలనన నేను అన్నివిధములుగా ఆ దేవతలకును, ఈ మహర్షులకును మూలకారణమైనవాడను నేనేగదా !

3 యో మామజమనాదిం చ వేత్తి లోకమహిశ్వరమ్ ।

అసమ్మాఢః స మర్త్యేషు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥

యః-మాం-అజం-అనాదిం-చ-వేత్తి-లోకమహిశ్వరం

అసమ్మాఢః-సః-మర్త్యేషు-సర్వపాపైః-ప్రముచ్యతే

యః= ఎవడు, అజం=పుట్టుకలేనివానిని, అనాదిం= ఆదిలేనివానిని, లోకమహిశ్వరం చ = లోకనియంతను అగు, మాం=నన్ను , వేత్తి= తెలిసికొనుచున్నాడో, సః=వాడు, మర్త్యేషు= మానవులయందు, అసమ్మాఢః=అజ్ఞానము లేనివాడై, సర్వపాపైః= సమస్త పాపములచేత, ప్రముచ్యతే=విడువబడుచున్నాడు.

నన్ను యథార్థముగా జన్మరహితునిగను, అనాదియైన వానినిగను సకలలోక మహిశ్వరునిగను తెలిసికొనువాడు మానవులలో జ్ఞాని. అట్టివాడు సర్వపాపములనుండియు విడివడుచున్నాడు.

4 బుద్ధిః జ్ఞానమసమ్మోహః క్షమా సత్యం దమః శమః ।

సుఖం దుఃఖం భవో_భావో భయం చాభయమేవ చ ॥

బుద్ధిః-జ్ఞానం-అసమ్మోహః-క్షమా-సత్యం-దమః-శమః

సుఖం-దుఃఖం-భవః-అభావః-భయం-చ-అభయం- ఏవ-చ

బుద్ధిః=నిశ్చయజ్ఞానము, జ్ఞానం=తత్త్వజ్ఞానము, అసమ్మోహః= అప్రమత్తతయు, క్షమా= సహనము, సత్యం = సత్యము, దమః=బాహ్యేంద్రియ నిగ్రహము, శమః= అంతరింద్రియ నిగ్రహము, సుఖం= సుఖము, దుఃఖం= దుఃఖము, భవః= ఉండుట, అభావః= లేకపోవుట, భయం చ= భయమును, అభయం ఏవ చ = అభయమును.

నిశ్చయాత్మకశక్తి, యథార్థజ్ఞానము, మోహరాహిత్యము, క్షమ, సత్యము, దమము, శమము , సుఖదుఃఖ ములు, ఉత్పత్తి ప్రళయములు, భయము, అభయము.

5 అహింసా సమతా తుష్టిః తపో దానం యశో_యశః ।

భవంతి భావా భూతానాం మత్త ఏవ పృథగ్విధాః ॥

అహింసా-సమతా-తుష్టిః-తపః-దానం-యశః-అయశః

భవంతి-భావాః-భూతానాం-మత్తః- ఏవ-పృథగ్విధాః

అహింసా=అహింసయు, సమతా=సమతయు, తుష్టిః= తృప్తి, తపః=తపస్సు, దానం= దానము, యశః=కీర్తి, అయశః= అపకీర్తి, భూతానాం = భూతములయొక్క, పృథగ్విధాః= వివిధములైన, భావాః=భావములు, మత్తః ఏవ= నావలననే, భవంతి= కలుగుచున్నవి.

అహింస, సమత, సంతోషము, తపస్సు, దానము, కీర్తి, అపకీర్తి, అనునవి ప్రాణులకు నావలననే కలుగుచున్నవి.

6 మహర్షయః సప్త పూర్వే చత్వారో మనవస్తథా ।

మద్భావా మానసా జాతా యేషాం లోక ఇమాః ప్రజాః ॥

మహర్షయః-సప్త-పూర్వే-చత్వారః-మనవః-తథా

మద్భావాః-మానసాః-జాతాః-యేషాం-లోకే- ఇమాః-ప్రజాః

లోకే=లోకమందలి, ఇమాః= ఈ, ప్రజాః=ప్రజలు, యేషాం= ఎవరికి, జాతాః= పుట్టినారో, తే= ఆ, సప్త= ఏడుగురైన, మహర్షయః= మహర్షులును, తథా= అటులే, పూర్వే= పూర్వులైన, చత్వారః= నలుగురు(సనకాది దేవర్షులు), మనవః= మనువులు, మద్భావాః= నా భావము గలవారై, మానసాః= మనస్సునందు, జాతాః=పుట్టిరి.

సప్తమహర్షులును, వారికంటెను పూర్వులైన సనకాది మహామునులు నలుగురును, స్వాయంభువాది చతుర్థశ మనువులును మొదలగు వీరందఱును నా భక్తులే. అందరూ నాయెడ సద్భావముగలవారే. వీరు నా సంకల్పమువలననే నా మానస పుత్రులై జన్మించిరి.

7 ఏతాం విభూతిం యోగం చ మమ యో వేత్తి తత్త్వతః ।

సోఽవికంపేన యోగేన యుజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥

ఏతాం- విభూతిం-యోగం-చ-మమ-యః-వేత్తి-తత్త్వతః

సః-అవికంపేన-యోగేన-యుజ్యతే-న-అత్ర-సంశయః

మమ=నాయొక్క, ఏతాం= ఈ , విభూతిం= మహిమను, యోగం చ =యోగమును, తత్త్వతః = యథార్థముగా, యః = ఎవడు, వేత్తి= తెలిసికొనునో, సః= నాడు, అవికంపేన = చలింపని, యోగేన= యోగముచేత, యుజ్యతే= కూడినవాడగుచున్నాడు, అత్ర= ఈ విషయమునందు, సంశయః= సంశయము, న = లేదు.

ఈ నా పరమైశ్వర్యరూపవిభూతిని, యోగశక్తియొక్క తత్త్వమును తెలిసికొన్నవాడు నిశ్చలభక్తియుక్తుడగును. ఇందు ఏమాత్రమూ సందేహము లేదు.

8 అహం సర్వస్య ప్రభవో మత్తః సర్వం ప్రవర్తతే ।

ఇతి మత్స్యా భజంతే మాం బుధా భావసమన్వితాః ॥

అహం-సర్వస్య-ప్రభవః-మత్తః-సర్వం-ప్రవర్తతే

ఇతి-మత్స్యా-భజంతే-మాం-బుధాః-భావసమన్వితాః

అహం=నేను, సర్వస్య= సమస్తమునకు, ప్రభవః= ఉత్పత్తికారకుడను, మత్తః= నావలన, సర్వం= సమస్తము, ప్రవర్తతే= ప్రవర్తించుచున్నది, ఇతి =అని, మత్స్యా=తలచి, భావసమన్వితాః= పరమార్థభావము గలవారై, బుధాః= జ్ఞానులు, మాం=నన్ను, భజంతే= సేవించుచున్నారు.

ఈ సమస్తజగత్తుయొక్క ఉత్పత్తికి నేనే మూలకారణము. నావలననే ఈ జగత్సంతయు నడుచుచున్నది. ఈ విషయమును బాగుగా ఎఱింగిన జ్ఞానులైన భక్తులు భక్తిశ్రద్ధలతో నిరంతరము నన్నే సేవించుచున్నారు.

9 మచ్చిత్తా మద్గతప్రాణాః బోధయంతః పరస్పరమ్ ।

కథయంతశ్చ మాం నిత్యం తుష్యంతి చ రమంతి చ ॥

మచ్చిత్తాః-మద్గతప్రాణాః-బోధయంతః-పరస్పరం

కథయంతః-చ-మాం-నిత్యం-తుష్యంతి-చ-రమంతి-చ

మచ్చిత్తాః=నాయందే చిత్తము గలవారును, మద్గత ప్రాణాః= నన్ను పొందిన ప్రాణముగలవారును, పరస్పరం = ఒకరికొకరు, మాం= నన్నుగూర్చి, బోధయంతః= బోధించు కొనుచున్నవారు, కథయంతః చ= చెప్పుకొనువారై, నిత్యం = ఎల్లప్పుడు, తుష్యంతి చ= సంతసించుచున్నారు, రమంతి చ= రమించుచున్నారు.

నా భక్తులు నాయందే తమ మనస్సులను లగ్నమొనర్చారు. తమ ప్రాణములను, తమ కర్మలన్నింటినీ, తమ సర్వస్వమును నాకే అంకిత మొనర్చారు. వారు పరస్పరచర్చలద్వారా నా మహత్త్వమును గూర్చి ఒకరికొకరు తెలుపుకొనుచు, కథలు కథలుగా చెప్పికొనుచు, నిరంతరము సంతోషులగు చుందురు.

10 తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్ ।

దదామి బుద్ధియోగం తం యేన మాముపయాంతి తే ॥

తేషాం-సతతయుక్తానాం-భజతాం-ప్రీతిపూర్వకం

దదామి-బుద్ధియోగం-తం-యేన-మాం- ఉపయాంతి-తే

సతతయుక్తానాం=సదా నాయందు మనస్సుగలవారై, ప్రీతిపూర్వకం= ప్రీతితో, భజతాం= సేవించేడి వారైన, తేషాం= వారికి, యేన= ఏయోగముచేత, తే=వారు, మాం= నన్ను, ఉపయాంతి= పొందగలుగుదురో, తం = ఆ, బుద్ధియోగం= బుద్ధియోగమును, దదామి= ప్రసాదించుచున్నాను.

అట్లు నిరంతరము ధ్యానాదులద్వారా నాయందే లగ్నమనస్సులై భక్తిశ్రద్ధలతో నన్నే భజించువారికి నేను బుద్ధియోగమును అనగా తత్త్వజ్ఞాన రూపయోగమును అనుగ్రహించుచున్నాను.

11 తేషామేవానుకంపార్థమ్ అహమజ్ఞానజం తమః |

నాశయామ్యాత్మభావస్థో జ్ఞానదీపేన భాస్వతా ||

తేషాం- ఏవ-అనుకంపార్థం-అహం-అజ్ఞానజం-తమః

నాశయామి- ఆత్మభావస్థః-జ్ఞానదీపేన-భాస్వతా

అహం=నేను, తేషాం= వారియొక్క, అనుకంపార్థం ఏవ= అనుగ్రహముకొరకే, ఆత్మభావస్థః= ఆత్మభావమునందున్న వాడనై, భాస్వతా= స్వయంప్రకాశము గల, జ్ఞానదీపేన = జ్ఞాన ప్రకాశముచేత, అజ్ఞానజం= అవివేకము వలన గలిగిన, తమః= చీకటిని, నాశయామి= నశింపజేయుచున్నాను.

ఓ అర్జునా ! వారి యంతః కరణములయందు స్థితుడనై యున్న నేను వారిని అనుగ్రహించుటకై తేజోమయమైన తత్త్వజ్ఞానరూప దీపమును (జ్యోతిని) వెలిగించి, వారి అజ్ఞానాంధకారమును పోగొట్టుచున్నాను.

అర్జున ఉవాచ

12 పరం బ్రహ్మ పరం ధామ పవిత్రం పరమం భవాన్ |

పురుషం శాశ్వతం దివ్యమ్ ఆదిదేవమజం విభుమ్ ||

పరం-బ్రహ్మ-పరం-ధామ-పవిత్రం-పరమం-భవాన్

పురుషం-శాశ్వతం-దివ్యం- ఆదిదేవం-అజం-విభుం

భవాన్=నీవు, పరం బ్రహ్మ= పరబ్రహ్మవు, పరం ధామ= పరమ తేజస్వరూపుడవు, పరమం పవిత్రం= పరమపవిత్రుడవు, త్వాం= నిన్ను, శాశ్వతం= నిత్యునిగను, దివ్యం= దివ్యమైన, పురుషం=పురుషునిగను, ఆదిదేవం= ఆదిదేవునిగను, అజం= పుట్టుక లేనివానినిగను, విభుం=ప్రభువుగను.

అర్జునా ! నీవు పరబ్రహ్మవు, పరమతేజస్వరూపుడవు, పరమపవిత్రుడవు, నిన్ను పురుషునిగా, దివ్యమైన, పురుషునిగా, ఆదిదేవునిగా, అజం పుట్టుక లేనివానిగా, ప్రభువుగా పేర్కొన్నారు.

13 ఆహుస్త్యామ్ ఋషయః సర్వే దేవర్షిర్నారదస్తథా ।

అసితో దేవలో వ్యాసః స్వయం చైవ బ్రహ్మీషీమే ॥

ఆహుః-త్వాం-ఋషయః-సర్వే-దేవర్షిః-నారదః-తథా

అసితః-దేవలః-వ్యాసః-స్వయం-చ- ఏవ-బ్రహ్మీషీమే

సర్వే= సమస్తమైన, ఋషయః= మహర్షులు, దేవర్షిః= దేవర్షియైన, నారదః= నారదుడు, తథా= అలాగే, అసితః= అసితుడు, దేవలః= దేవలుడు, వ్యాసః= వ్యాసుడు, ఆహుః= తెలిసియుండిరి, స్వయం చ ఏవ= స్వయముగనే, మే = నాకొరకు, బ్రహ్మీషీ= చెప్పుచున్నావు.

దేవర్షి నారదుడు, అసితుడు, దేవలుడు, వ్యాసమహర్షియు, స్తుతింతురు. నీవును నాకు ఆ విధముగనే చెప్పుచుంటివి.

14 సర్వమేతద్భుతం మన్యే యన్మాం వదసి కేఱు ।

న హి తే భగవన్ వ్యక్తిం విదుర్దేవా న దానవాః ॥

సర్వం- ఏతత్-ఋతం-మన్యే-యత్-మాం-వదసి-కేఱు

న-హి-తే-భగవన్-వ్యక్తిం-విదుః-దేవాః-న-దానవాః

కేఱుః=కృష్ణా, యత్ = ఏవిషయమును, మాం = నన్ను గూర్చి, వదసి=చెప్పుచునాజ్ఞివో, ఏతత్= ఈ, సర్వం= సమస్తమును, ఋతం= సత్యమని మన్యే= తలంచుచున్నాను, భగవన్= భగవంతుడా, తే= నీయుక్క, వ్యక్తిం= స్వరూపమును, దేవాః= దేవతలు, న విదుః= ఎరుగరు, దానవాః= దానవులును, న హి విదుః= ఎరుగరుకదా.

ఓ కేఱూ ! నీవు చెప్పనది అంతయును సత్యమే. హీ భగవాన్ ! నీ లీలామయస్వరూపమును దేవతలు గాని దానవులు గాని తెలియలేరు.

15 స్వయమేవాత్మనాత్మానం వేత్త త్వం పురుషోత్తమ ।

భూతభావన భూతేశ దేవదేవ జగత్పతే ॥

స్వయం- ఏవ- ఆత్మనా- ఆత్మానం-వేత్త-త్వం-పురుషోత్తమ

భూతభావన- భూతేశ-దేవదేవ- జగత్పతే

పురుషోత్తమ= పురుషశ్రేష్ఠుడా, భూతభావన= భూతములను కలుగజేసినవాడా, భూతేశ = భూతప్రభువా, దేవదేవ= దేవతలకు దేవుడా, జగత్పతే= జగత్ప్రభువా, త్వం = నీవు, ఆత్మానం= నిన్ను, స్వయం ఏవ= స్వయముగనే, ఆత్మనా= నీచేతనే, వేత్త= తెలిసికొనుచున్నావు.

ఓ జగదుత్పత్తికారకా ! ఓ సర్వభూతేశా ! ఓ దేవాదిదేవా ! ఓ జగన్నాథా! ఓ పురుషోత్తమా!
నీ తత్త్వమును నీవే ఎఱుగుదువు.

16 వక్తుమర్హస్యశేషేణ దివ్యా హ్యత్మవిభూతయః ।

యాభిర్విభూతిభిర్లోకాన్ ఇమాంస్త్యం వ్యాప్య తిష్ఠసి ॥

వక్తుం-అర్హసి-అశేషేణ-దివ్యాః-హి- ఆత్మవిభూతయః

యాభిః-విభూతిభిః-లోకాన్- ఇమాన్- త్వం- వ్యాప్య-తిష్ఠసి

త్వం=నీవు, యాభిః= ఏ, విభూతిభిః= విభూతులచేత, ఇమాన్= ఈ, లోకాన్= లోకములను, వ్యాప్య= వ్యాపించి, తిష్ఠసి= ఉన్నావో, దివ్యాః హి= దివ్యములైన, ఆత్మవిభూతయః= ఆ ఆత్మవిభూతులను, అశేషేణ= నిశ్శేషముగా, వక్తుం= చెప్పుటకు, అర్హసి= తగుదువు.

సనుస్తలోకములయందును నీ దివ్యవిభూతులద్వారా వ్యాపించి, స్థితుడవై యున్నావు.
మహామహితములైన ఆ దివ్యవిభూతులను సంపూర్ణముగా తెల్పుటకు నీవే తగుదువు.

17 కథం విద్యానుహం యోగిన్ త్వాం సదా పరిచింతయన్ ।

కేషు కేషు చ భావేషు చింత్యోఽసి భగవన్ మయా ॥

కథం-విద్యాం-అహం-యోగిన్-త్వాం-సదా-పరిచింతయన్

కేషు-కేషు-చ-భావేషు-చింత్యః-అసి-భగవన్-మయా

యోగిన్=యోగీశ్వరా, అహం=నేను, త్వాం=నిన్ను, సదా= ఎల్లప్పుడును, పరిచింతయన్ = ధ్యానముచేయుచు, కథం = ఎటుల, విద్యాం= తెలిసికొందును, భగవన్= భగవంతా, కేషు కేషు చ = ఏయే, భావేషు= భావములయందు, మయా= నాచేత, చింత్యః=చింతించ దగినవాడవు, అసి=అగుదువు.

ఓ యోగీశ్వరా ! నిరంతరము చింతనచేయుచూ నినన్ను ఏవిధముగా తెలిసికొనగలను ? హీ భగవన్ !

ఏ యే భావములతో నాద్వారా చింతన చేయదగినవాడవు ? నిన్ను నేను ఎట్లు ధ్యానింపవలెను.

18 విస్తరేణాత్మనో యోగం విభూతిం చ జనార్దన ।

భూయః కథయ త్వష్టిర్హి శృణ్వతో నాస్తి మేఽన్యుతమ్ ॥

విస్తరేణ- ఆత్మనః-యోగం-విభూతిం-చ-జనార్దన

భూయః-కథయ-త్వష్టిః-హి-శృణ్వతః-న-అస్తి-మే-అన్యుతం

జనార్దన = కృష్ణా, ఆత్మనః= నీ యొక్క, యోగం = యోగమును, విభూతిం చ = విభూతిని, విస్తరేణ= విస్తారముగాను, భూయః= మరల, కథయ= చెప్పుము, అన్యుతం = జ్ఞానాన్యుతమును, శృణ్వతః= వినచున్న, మే = నాకు, త్వష్టిః= సంతృప్తి, న అస్తి హి= లేదుగదా.

ఓ జనార్దనా! నీ యోగశక్తిని గూర్చియు, నీ విభూతి వైభవములను గుఱించియు విస్తృతముగా ఇంకను తెలుపుము. ఏలనన నీ అన్యుతమయవచనములను ఎంతగా విన్నను తునివి తీరకున్నది.

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ

19 హంత తే కథయిష్యామి దివ్యా హ్యత్మవిభూతయః ।

ప్రాధాన్యతః కురుశ్రేష్ఠనాస్త్యంతో విస్తరస్య మే ॥

హంత-తే-కథయిష్యామి-దివ్యాః-హి- ఆత్మవిభూతయః

ప్రాధాన్యతః-కురుశ్రేష్ఠ-న-అస్తి-అంతః-విస్తరస్య-మే

హంత=అహో, తే=నీకొరకు, దివ్యాః=దివ్యమైన, ఆత్మవిభూతయః= నా విభూతులను, ప్రాధాన్యతః= ముఖ్యముగ, కథయిష్యామి = చెప్పుచున్నాను, కురుశ్రేష్ఠ = అర్జునా, మే= నాయొక్క, విస్తరస్య= విభూతి విస్తారమునకు, అంతః= అంతము, న అస్తి హి = లేదుగదా .

శ్రీభగవానుడు పలికెను - ఓ అర్జునా! నీవు లెస్సగా పలికితివి. నా దివ్యవిభూతుల విస్తృతికి అంతమే లేదు. వాటిలో ప్రధానమైనవాటిని కొన్నింటిని మాత్రము నీకు చెప్పిదను.

20 అహమాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః ।

అహమాదిశ్చ మధ్యం చ భూతానామంత ఏవ చ ॥

అహం- ఆత్మా-గుడాకేశ-సర్వభూతాశయస్థితః

అహం- ఆదిః-చ-మధ్యం-చ-భూతానాం-అంతః- ఏవ-చ

గుడాకేశ=అర్జునా, సర్వభూతాశయస్థితః= సర్వప్రాణులయొక్క అంతర్బృదయము నందున్న, ఆత్మా = ఆత్మను, అహం= నేను, భూతానాం= భూతములకు, ఆదిః చ= ఆదియును, మధ్యం చ = స్థితియును, అంతః చ= లయమును, అహం ఏవ = నేనే

ఓ అర్జునా ! సమస్తప్రాణులహృదయములయందున్న ఆత్మను నేనే. సకల భూతముల ఆదియు, మధ్యస్థితియు అంతము నేనే.

21 ఆదిత్యానామహం విష్ణుః జ్యోతిషాం రవిరంశుమాన్ ।

మరీచిర్మరుతామస్మి నక్షత్రాణామహం శశీ ॥

ఆదిత్యానాం-అహం-విష్ణుః-జ్యోతిషాం-రవిః-అంశుమాన్

మరీచిః-మరుతాం-అస్మి-నక్షత్రాణాం-అహం-శశీ

అహం=నేను, ఆదిత్యానాం=ద్వాదశాదిత్యులలో, విష్ణుః=విష్ణువును, జ్యోతిషాం= జ్యోతులలో, అంశుమాన్=కిరణములుగల, రవిః=సూర్యుడను, మరుతాం=మరుత్తులలో, మరీచిః= మరీచిని, నక్షత్రాణాం=నక్షత్రములలో, శశీ=చంద్రుడను, అహం=నేను, అస్మి= అయియున్నాను.

అదితియొక్క ద్వాదశపుత్రులైన ఆదిత్యులలో విష్ణువును నేను. జ్యోతిర్మయ స్వరూపులలో నేను సూర్యుడను. 49 మంది వాయుదేవతలలోని తేజమును నేను. తారలయందు చంద్రుడను నేను.

22 వేదానాం సామవేదోఽస్మి దేవానామస్మి వాసవః ।

ఇంద్రియాణాం మనశ్శాస్మి భూతానామస్మి చేతనా ॥

వేదానాం-సామవేదః-అస్మి-దేవానాం-అస్మి-వాసవః

ఇంద్రియాణాం-మనః-చ-అస్మి-భూతానాం-అస్మి-చేతనా

వేదానాం=వేదములలో, సామవేదః= సామవేదము, అస్మి= అయియున్నాను, దేవానాం= దేవతలలో, వాసవః= ఇంద్రుడను, అస్మి= అయియున్నాను, ఇంద్రియాణాం= ఇంద్రియములలో, మనః= మనస్సును, అస్మి= అయియున్నాను, భూతానాం= భూతములలో, చేతనా చ = చైతన్యమును, అస్మి= అయియున్నాను.

వేదములలో నేను సామవేదమును, దేవతలలో ఇంద్రుడను నేనే. ఇంద్రియములలో నేను మనస్సును. ప్రాణులలో చైతన్యమును నేనై యున్నాను.

23 రుద్రాణాం శంకరశ్చాస్మి విత్తేశో యక్షరక్షసామ్ ।

వసూనాం పావకశ్చాస్మి మేరుః శిఖరిణామహమ్ ॥

రుద్రాణాం-శంకరః-చ-అస్మి-విత్తేశః-యక్షరక్షసాం

వసూనాం-పావకః-చ-అస్మి-మేరుః-శిఖరిణాం-అహం

రుద్రాణాం=రుద్రులలో, శంకరః చ = శంకరుడను, అస్మి = అగుచున్నాను, యక్షరక్షసాం= యక్షులలోను రాక్షసులలోను, విత్తేశః= కుబేరుడను, వసూనాం=వసువులలో, పావకఃచ= అగ్నిహోత్రుడను, శిఖరిణాం= శిఖరములుగల కొండలలో, మేరుః= మేరు పర్వతమును, అహం= నేను, అస్మి= అగుచున్నాను.

ఏకాదశరుద్రులలో శంకరుడను నేను. యక్షరాక్షసులలో ధనాధిపతియైన కుబేరుడను నేను. అష్టవసువులలో అగ్నిని నేను. పర్వతములలో సుమేరు పర్వతమునై యున్నాను.

24 పురోధసాం చ ముఖ్యం మాం విద్ధి పార్థ బృహస్పతిమ్ ।

సీనానీనామహం స్కందః సరసామస్మి సాగరః ॥

పురోధసాం-చ-ముఖ్యం-మాం-విద్ధి-పార్థ-బృహస్పతిం

సీనానీనాం-అహం-స్కందః-సరసాం-అస్మి-సాగరః

పార్థ=అర్జునా, పురోధసాం=రాజపురోహితులలో, ముఖ్యం= ముఖ్యుడైన, బృహస్పతిం= బృహస్పతినిగ, మాం= నన్ను, విద్ధి= తెలిసికొనుము, సీనానీనాం= సైన్యాధిపతులలో, స్కందః= కుమారస్వామిని, చ = మరియు, సరసాం= సరస్సులలో, సాగరః=సాగరుడను, అహం= నేను, అస్మి= అయియున్నాను.

పార్థా ! పురోహితులలో ముఖ్యుడైన బృహస్పతిని నేనే. సీనాపతులలో కుమారస్వామిని నేను. జలాశయములలో నేను సముద్రుడను.

25 మహర్షీణాం భృగురహం గిరామస్మ్యకమక్షరమ్ ।

యజ్ఞానాం జపయజ్ఞోఽస్మి స్థావరాణాం హిమాలయః ॥

మహర్షీణాం-భృగుః-అహం-గిరాం-అస్మి- ఏకం-అక్షరం

యజ్ఞానాం-జపయజ్ఞః-అస్మి-స్థావరాణాం-హిమాలయః

అహం=నేను, మహర్షీణాం=మహర్షులలో, భృగుః=భృగుమహర్షిని, గిరాం= మాటలలో, ఏకం= ఒకటేయగు, అక్షరం=అక్షరమును, అస్మి= అయియున్నాను, యజ్ఞానాం=యజ్ఞములలో, జపయజ్ఞః= జపయజ్ఞమును, స్థావరాణాం= స్థావరములలో, హిమాలయః= హిమాలయమును, అస్మి= అయియున్నాను.

మహర్షులలో భృగువును నేను. శబ్దములలో ఏకాక్షరమును అనగా ఓంకారమును నేను. యజ్ఞములయందు జపయజ్ఞమును నేను. స్థావరము లలో హిమాలయమును నేనైయున్నాను.

26 అశ్వత్థః సర్వవృక్షాణాం దేవర్షీణాం చ నారదః ।

గంధర్వాణాం చిత్రరథః సిద్ధానాం కపిలోమునిః ॥

అశ్వత్థః-సర్వవృక్షాణాం-దేవర్షీణాం-చ-నారదః

గంధర్వాణాం-చిత్రరథః-సిద్ధానాం-కపిలః-మునిః

సర్వవృక్షాణాం=సర్వవృక్షములలో, అశ్వత్థః= రావిచెట్టును, దేవర్షీణాం చ = దేవర్షులలో, నారదః= నారదుడను, గంధర్వాణాం= గంధర్వులలో, చిత్రరథః= చిత్రరథుడను, సిద్ధానాం= సిద్ధులలో, కపిలః మునిః= కపిలమునిని

వృక్షములలో నేను అశ్వత్థమును. దేవర్షులలో నారదుడను నేను. గంధర్వులలో నేను చిత్రరథుడను. సిద్ధులలో నేను కపిలమునిని.

27 ఉచ్చైః శ్రవసమశ్వానాం విద్ధి మామమృతోద్భవమ్ ।

బరావతం గజేంద్రాణాం నరాణాం చ నరాధిపమ్ ॥

ఉచ్చైఃశ్రవసం-అశ్వానాం-విద్ధి-మాం-అమృతోద్భవం

బరావతం-గజేంద్రాణాం-నరాణాం-చ-నరాధిపం

అశ్వానాం=గుఱ్ఱములలో, అమృతోద్భవం= అమృతముతో పుట్టిన, ఉచ్చైః శ్రవసం= ఉచ్చైః శ్రవమునుగా, గజేంద్రాణాం= ఏనుగులలో, బరావతం= బరావతముగాను, నరాణాం చ = నరులలో, నరాధిపం= రాజుగాను, మాం=నన్ను, విద్ధి= తెలుసుకో.

అశ్వములలో పాలసముద్రమునుండి అమృతముతో పుట్టిన ఉచ్చైఃశ్రవమును నేను. భద్రగజములలో బరావతమును నేను. మనుష్యులలో నన్ను రాజుగాను తెలిసికొనుము.

28 ఆయుధానామహం వజ్రం ధేనూనామస్మి కామధుక్ ।

ప్రజనశ్శాస్త్రి కందర్పః సర్పాణామస్మి వాసుకిః ॥

ఆయుధానాం-అహం-వజ్రం-ధేనూనాం-అస్మి-కామధుక్

ప్రజనః-చ-అస్మి-కందర్పః-సర్పాణాం-అస్మి-వాసుకిః

అహం=నేను, ఆయుధానాం= ఆయుధములలో, వజ్రం= వజ్రాయుధమును, ధేనూనాం= ఆవులలో, కామధుక్= కామధేనువును, అస్మి= అయియున్నాను, ప్రజనః చ = పుట్టించునట్టి, కందర్పః= మన్మథుడను, అస్మి=అయియున్నాను, సర్పాణాం= సర్పములలో, వాసుకిః=వాసుకిని, అస్మి= అయియున్నాను.

ఆయుధములలో వజ్రాయుధమును నేను. పాడిఆవులలో కామధేనువును నేను. శాస్త్రవిహితరీతిలో సంతానోత్పత్తికి కారణమైన మన్మథుడను నేను. సర్పములలో వాసుకిని నేనే.

29 అనంతశాస్త్రి నాగానాం వరుణో యాదసామహమ్ ।

పితృణామర్యమా చాస్మి యమః సంయమతామహమ్ ॥

అనంతః-చ-అస్మి-నాగానాం-వరుణః-యాదసాం-అహం

పితృణాం-అర్యమా-చ-అస్మి-యమః-సంయమతాం-అహం

అహం=నేను,నాగానాం= నాగులలో, అనంతః చ = అనంతుడను, యాదసాం= జలచరములలో, వరుణః= వరుణుడను, అస్మి= అయియున్నాను, అహం=నేను, పితృణాం= పితృదేవతలలో, అర్యమా చ = అర్యముడను, సంయమతాం= సంయమనము చేయువారిలో, యమః= యముడను, అస్మి= అయియున్నాను.

నాగజాతివారిలో ఆదిశేషుడను నేను. జలచరములకు అధిపతియైన వరుణుడను నేను. పితరులలో అర్యముడను నేను. శాసకులలో నేను యముడను.

30 ప్రహ్లాదశాస్త్రి దైత్యానాం కాలః కలయతామహమ్ ।

మృగాణాం చ మృగేంద్రోఽహం వైనతేయశ్చ పక్షిణామ్ ॥

ప్రహ్లాదః-చ-అస్మి-దైత్యానాం-కాలః-కలయతాం-అహం

మృగాణాం-చ-మృగేంద్రః-అహం-వైనతేయః-చ-పక్షిణాం

అహం=నేను, దైత్యానాం=దైత్యులలో, ప్రహ్లాదః చ = ప్రహ్లాదుడను, కలయతాం=గణిత శాస్త్రజ్ఞులలో, కాలః= కాలమును, మృగాణాం చ =మృగములలో, మృగేంద్రః= సింహమును, పక్షిణాం= పక్షులలో, వైనతేయః చ = గరుత్మంతుడను, అస్మి=అయి యున్నాను.

దైత్యులలో నేను ప్రహ్లాదుడను. గణించువారిలో (గణకులలో) నేను కాలమును. మృగములలో మృగరాజు ఐన సింహమును నేను. పక్షులలో నేను గరుత్మంతుడను.

31 పవనః పవతామస్మి రామః శస్త్రభృతామహమ్ ।

ఝషాణాం మకరశాస్మి ప్రోతసామస్మి జాహ్నవీ ॥

పవనః-పవతాం-అస్మి-రామః-శస్త్రభృతాం-అహం

ఝషాణాం-మకరః-చ-అస్మి-ప్రోతసాం-అస్మి-జాహ్నవీ

అహం=నేను, పవతాం=పవిత్రము చేసేడివానిలో, పవనః= వాయువును, శస్త్రభృతాం= ఆయుధధారులలో, రామః= శ్రీరాముడను, అస్మి= అయియున్నాను, ఝషాణాం= చేపలలో, మకరః= మొసలిని, అస్మి=అయియున్నాను, చ=మరియు, ప్రోతసాం= నదులలో, జాహ్నవీ= గంగానదిని, అస్మి=అయియున్నాను.

పవిత్రమొనర్చు వానిలో వాయువును నేను, శస్త్రధారులలో శ్రీరామచంద్రుడను నేను. మత్స్యములలో మొసలిని నేను. నదులలో గంగానది నేనై యున్నాను.

32 సర్గాణామాదిరంతశ్చ మధ్యం చైవాహమర్జున ।

అధ్యాత్మవిద్యావిద్యానాం వాదః ప్రవదతామహమ్ ॥

సర్గాణాం- ఆదిః-అంతః-చ-మధ్యం-చ- ఏవ-అహం-అర్జున

అధ్యాత్మవిద్యా-విద్యానాం-వాదః-ప్రవదతాం-అహం

అర్జున=అర్జునా, సర్గాణాం=సృష్టలలో, ఆదిః= ఆదిస్పష్టియు, అంతః చ = అంతమును, మధ్యం చ = స్థితియును, అహం ఏవ = నేనే, విద్యానాం= విద్యలలో, అధ్యాత్మవిద్యా= ఆత్మ విద్యయు, ప్రవదతాం= వాదించువారిలో, వాదః= వాదమును, అహం=నేనే

ఓ అర్జునా ! స్పష్టికీ ఆదిమధ్యంతములు నేను. విద్యలలో అధ్యాత్మవిద్యను అనగా బ్రహ్మవిద్యను నేను. వాదించు వారిలో నేను వాదమును.

33 అక్షరాణామకారోఽస్మి ద్వంద్వః సామాసికస్య చ ।

అహమేవాక్షయః కాలో ధాతాహం విశ్వతోముఖః ॥

అక్షరాణాం-అకారః-అస్మి-ద్వంద్వః-సామాసికస్య-చ

అహం- ఏవ-అక్షయః-కాలః-ధాతా-అహం-విశ్వతోముఖః

అక్షరాణాం= అక్షరములలో, అకారః= అకారమును, అస్మి= అగుచున్నాను, సామాసికస్య= సమాసములలో, ద్వంద్వః చ = ద్వంద్వసమాసమును, అస్మి= అయియున్నాను, అక్షయః= నశించని, కాలః=కాలము, అహం ఏవ=నేనే, విశ్వతోముఖః=సర్వత్రముఖములు గల, ధాతా=ధాతను, అహం=నేనే

అక్షరములలో అ కారమును నేను. సమాసములలో ద్వంద్వ సమాసమును నేను. అక్షయకాలము అనగా మహాకాలమును నేను. అనంత ముఖములు గల ధాతను నేనైయున్నాను.

34 మృత్యుః సర్వహరశ్చాహమ్ ఉద్భవశ్చ భవిష్యతామ్ ।

కీర్తిః శ్రీర్వాక్య నారీణాం స్మృతిర్మేధా ధృతిః క్షమా ॥

మృత్యుః-సర్వహరః-చ-అహం- ఉద్భవః-చ-భవిష్యతామ్

కీర్తిః-శ్రీః-వాక్-చ-నారీణాం-స్మృతిః-మేధా-ధృతిః-క్షమా

అహం=నేను, సర్వహరః=సర్వసంహారకరుడైన, మృత్యుః చ= మృత్యువును, భవిష్యతామ్= పుట్టగలవారి, ఉద్భవః చ = పుట్టుకయు, నారీణాం= స్త్రీలలో, కీర్తిః= కీర్తి, శ్రీః = లక్ష్మీయు, వాక్ చ = వాక్కు, స్మృతిః= జ్ఞాపకశక్తి, మేధా=బుద్ధియు, ధృతిః=ధైర్యము, క్షమా= ఓర్పు.

అన్నిప్రాణములను హరించు మృత్యువును నేనే. సమస్త ప్రాణుల ఉత్పత్తి హేతువును గూడ నేనే. స్త్రీలలో కీర్తి, శ్రీ, వాక్కు, స్మృతి, మేధా, ధృతి, ఓర్పును నేనే.

35 బృహత్సామ తథా సామ్నాం గాయత్రీ ఛందసామహమ్ ।

మాసానాం మార్గశీర్షో_హమ్ ఋతునాం కుసుమాకరః ॥

బృహత్సామ-తథా-సామ్నాం-గాయత్రీ-ఛందసాం-అహం

మాసానాం-మార్గశీర్షః-అహం-ఋతునాం-కుసుమాకరః

తథా=అలాగుననే, అహం=నేను, సామ్నాం= సామృక్కులలో, బృహత్సామ= బృహత్సామ మును, ఛందసాం= ఛందస్సులలో, గాయత్రీ= గాయత్రీ ఛందస్సును, మాసానాం= మాసములలో, మార్గశీర్షః= మార్గశీరమాసమును, ఋతునాం= ఋతువులలో, కుసుమాకరః= వసంతమును, అహం=నేను.

గానముచేయుటకు అనువైన శ్రుతులలో బృహత్సామమును నేను. ఛందస్సులలో గాయత్రీఛందస్సు ను నేను. మాసములలో మార్గశీర్షమును ఋతువులలో వసంతఋతువును నేనే.

36 ద్యూతం ఛలయతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహమ్ ।

జయో_స్మి వ్యవసాయో_స్మి సత్త్వం సత్త్వవతామహమ్ ॥

ద్యూతం-ఛలయతాం-అస్మి-తేజః-తేజస్వినాం-అహం

జయః-అస్మి-వ్యవసాయః-అస్మి-సత్త్వం-సత్త్వవతాం-అహం

అహం=నేను , ఛలయతాం= మోసము చేయవారిలో, ద్యూతం=బూదమును, తేజస్వినాం= తేజశ్శాలుల యొక్క, తేజః= తేజస్సును, జయః=జయమును, అస్మి= అయియున్నాను, వ్యవసాయః= వ్యవసాయము, అస్మి=అయియున్నాను, అహం=నేను, సత్త్వవతాం= సాత్త్వికుల యొక్క, సత్త్వం= సత్త్వగుణమును, అస్మి= అయియున్నాను.

వంచకులలో బూదమును నేనే. ప్రభావశాలురలోని ప్రభావమును నేను. విజేతలలో జయమును నేను. నిశ్చయాత్మకులలో నిశ్చయమును, సాత్త్విక పురుషులలో సత్త్వగుణమును నేనే.

37 వృష్ణీనాం వాసుదేవోఽస్మి పాండవానాం ధనంజయః ।

మునీనామప్యహం వ్యాసః కవీనాముశనా కవిః ॥

వృష్ణీనాం-వాసుదేవః-అస్మి-పాండవానాం-ధనంజయః

మునీనాం-అపి-అహం-వ్యాసః-కవీనాం- ఉశనా-కవిః

అహం=నేను, వృష్ణీనాం=యాదవులలో, వాసుదేవః= వాసుదేవుడను, పాండవానాం= పాండవులలో, ధనంజయః=ధనంజయుడను, మునీనాం=మునులలో, వ్యాసః= వ్యాసుడను, కవీనాం= కవులలో, ఉశనాకవిః అపి= శుక్రాచార్యుడను, అస్మి= అయియున్నాను.

వృష్ణి వంశజులలో వాసుదేవుడను నేను. పాండవులలో ధనంజయుడను నేను. అనగా నీవే నేను. మునులలో వేదవ్యాసుడను నేను. కవులలో శుక్రాచార్యుడను నేనే.

38 దండో దమయతామస్మి నీతిరస్మి జిగీషతామ్ ।

మౌనం చైవాస్మి గుహ్యేనాం జ్ఞానం జ్ఞానవతామహమ్ ॥

దండః-దమయతాం-అస్మి-నీతిః-అస్మి-జిగీషతాం

మౌనం-చ- ఏవ-అస్మి-గుహ్యేనాం-జ్ఞానం-జ్ఞానవతాం-అహం

అహం=నేను, దమయతాం= దండించెడివారలలో, దండః= దండమును, అస్మి= అయియున్నాను, జిగీషతాం= జయింపగోరు వారియొక్క, నీతిః=నీతిని, అస్మి= అయియున్నాను, గుహ్యేనాం= రహస్యములలో, మౌనం చ ఏవ= మౌనమును, జ్ఞానవతాం= జ్ఞానముగలవారిలో, జ్ఞానం= జ్ఞానమును, అస్మి= అయియున్నాను.

శిక్షించువారిలో దండమును అనగా దమనశక్తిని నేనే. జయేచ్ఛకలవారి నీతిని నేనే. గోప్యవిషయ రక్షణమున మౌనమును నేను. జ్ఞానవంతులలో నేను జ్ఞానమునైయున్నాను.

39 యచ్చాపి సర్వభూతానాం బీజం తదహమర్జున ।

న తదస్తి వినా యత్ స్యాత్ మయా భూతం చరాచరమ్ ॥

యత్-చ-అపి-సర్వభూతానాం-బీజం-తత్-అహం-అర్జున

న-తత్-అస్తి-వినా-యత్-స్యాత్-మయా-భూతం-చరాచరం

అర్జున=అర్జునా, సర్వభూతానాం= సకలభూతములకును, యత్= ఏది, బీజం= ఉత్పత్తి కారణమో, తత్ అపి చ = అదియును, అహం= నేనే, యత్ = ఏ, చరాచరం= చరాచరరూపమైన, భూతం=భూతసమూహము, మయా వినా= నేను లేకుండా, స్యాత్= అగునో, తత్=అట్టిది, న అస్తి = లేదు.

ఓ అర్జునా ! సర్వప్రాణులఉత్పత్తికి కారణమైన బీజమును నేనే. ఈ చరాచర భూత ప్రపంచమున నేను కానిది ఏదియును లేదు.

40 నాంతోఽస్మి మమ దివ్యానాం విభూతీనాం పరంతప ।

ఏష తూర్దేశతః ప్రోక్తో విభూతేర్విస్తరో మయా ॥

న-అంతః-అస్మి-మమ-దివ్యానాం-విభూతీనాం-పరంతప

ఏషః-తు- ఉర్దేశతః-ప్రోక్తః-విభూతేః-విస్తరః-మయా

పరంతప=అర్జునా, మమ= నాయొక్క, దివ్యానాం= దివ్యములైన, విభూతీనాం= విభూతులకు, అంతః= అంతము, న అస్తి = లేదు, ఏష తు = ఇది, మయా= నాచేత, విభూతేః= విభూతియొక్క, విస్తరః=వివరణము, ఉర్దేశతః= సంక్షేపముగా, ప్రోక్తః= చెప్పబడినది.

ఓ పరంతపా ! నా దివ్యవిభూతులకు అంతమే లేదు. నా విభూతులవిస్తృతిని గూర్చి నేను నీకు చాలా సంక్షిప్తముగా చెప్పబడినది.

41 యద్యద్విభూతిమత్ సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవ వా ।

తత్తదేవానగచ్ఛ త్వం మమ తేజోఽంశసంభవమ్ ॥

యత్-యత్-విభూతిమత్-సత్త్వం-శ్రీమత్- ఊర్జితం- ఏవ-వా

తత్-తత్- ఏవ-అనగచ్ఛ-త్వం-మమ-తేజోఽంశ సంభవం

విభూతిమత్=విభూతియుక్తమైనదియు, శ్రీమత్= కాంతియుతమును, ఊర్జితం ఏవ వా= ఉత్సాహముతో గూడినదియునగు, యత్యత్ = ఏయే, సత్త్వం = సత్త్వము, తత్ తత్ = అది అంతయును, మమ= నా యొక్క, తేజోఽంశసంభవం ఏవ= తేజస్సు యొక్క అంశము వలన కలిగిన దానినిగనీ, త్వం= నీవు,, అనగచ్ఛ = తెలిసికొనుము.

విభూతియుక్తము అనగా ఐశ్వర్యయుక్తము, కాంతియుక్తము, శక్తియుక్తము ఐన వస్తువేదైనను నా తేజస్సుయొక్క అంశమునుండియే కలిగినదని ఎరుగుము.

42 అథవా బహునైతేన కిం జ్ఞాతేన తవార్జున ।

విష్టభ్యాహమిదం కృత్స్నమ్ ఏకాంశేన స్థితో జగత్ ॥

అథవా-బహునా- ఏతేన-కిం-జ్ఞాతేన-తవ-అర్జున

విష్టభ్య-అహం- ఇదం-కృత్స్నం- ఏకాంశేన-స్థితః-జగత్

అర్జున=అర్జునా, అథవా= ఇంతేగాక, బహునా= విశేషమైన, ఏతేన = ఈ, జ్ఞాతేన = తెలియుటచేత, తవ = నీవు, కిం = ఏమి లాభము, అహం= నేను, ఇదం = ఈ, కృత్స్నం = సమస్తమైన, జగత్ = జగత్తును, ఏకాంశేన= ఏకభాగముచేత, విష్టభ్య= వ్యాపించి, స్థితః= ఉన్నాను.

అథవా ! ఓ అర్జునా! ఇంతకంటెను విపులముగా తెలిసికొని ప్రయోజనమేమి ? ఈ సంపూర్ణజగత్తును కేవలము నా యొగశక్తియొక్క ఒక్క అంశతోడనే నేను వ్యాపించియున్నాను.

ఓం తత్పదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు

(బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే విభూతియోగో నామ

దశమోఽధ్యాయః